

Suomen New Yorkin kulttuuri-instituutti

Johtaja Kati Laakso

Lausunto Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

7.10.2025

Asia: Luovien alojen viennin vahvistaminen osana Suomen talous- ja kulttuuripolitiikkaa

1. Lausunnon antaja

Suomen New Yorkin kulttuuri-instituutti (FCINY) on yksi Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituuttiverkostoon kuuluvasta 17:stä eri puolilla maailmaa sijaitsevasta opetusministeriön rahoittamasta instituutista, jotka edistävät suomalaisen taiteen, kulttuurin ja tieteen kansainvälistä liikkuvuutta, näkyvyyttä ja yhteistyötä.

Suomen New Yorkin kulttuuri-instituutti on perustettu vuonna 1990 edistämään visuaalisten taiteenalojen vaihtoa ja kansainvälistymistä Yhdysvalloissa. Instituutti lisää suomalaisten luovien alojen tekijöiden ja toimijoiden työskentelymahdollisuuksia ja toimintaedellytyksiä maassa, tiiviissä yhteistyössä luovien alojen tekijöiden, yritysten ja julkisten toimijoiden kanssa.

New Yorkin instituutin residenssiohjelman vaikuttavuuskyselyyn vastannut Meri Wiikinkoski, arkkitehtuurin ja kaupunkisuunnittelun parissa työskentelevän VAPAA Collectiven jäsen, kuvailee instituutin merkitystä näin:

“FCINY:n tarjoaman tuen olemassa olo on Suomen kulttuurikentän kannalta erittäin tärkeää. FCINY kaltaisten organisaatioiden tuki luo ainutlaatuisia mahdollisuuksia, joita muuten olisi lähes mahdoton saavuttaa. Kansainvälistyminen ja näkyvyys Yhdysvalloissa edellyttävät vahvoja tukiverkostoja ja kulttuurista siltaa, jonka rakentamiseksi on välttämätöntä saada paikallista ja paikan päällä toimivaa apua. Ilman tätä yhteistyötä suomalaisilla toimijoilla olisi vain vähän konkreettisia mahdollisuuksia tuoda esiin osaamistaan ja edistää merkittäviä kohtaamisia globaalilla tasolla.”

2. Yleiset huomiot

Pidämme erittäin myönteisenä, että luovien alojen kehittäminen ja vienti on nostettu esille osana Suomen kansallista kilpailukykyä ja hyvinvointia. Luovat alat ovat merkittävä työllistäjä ja vientisektori, joka tuo Suomea näkyväksi kansainvälisesti, vahvistaa maabrändiämme ja luo laaja-alaisia taloudellisia vaikutuksia. Suomen tulee vahvistaa luovan alan viennin edellytyksiä strategisesti ja pitkäjänteisesti. Sekä Luovan talouden kasvustrategia että poikkihallinnollinen kansainvälisyysstrategia osana Kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanoa antavat selkeitä suuntaviivoja tarvittaville muutoksille. Luovan talouden neuvottelukuntaa, joka edistää kasvustrategian toimeenpanoa ja seuraa sen vaikutuksia koordinoivat työ- ja elinkeinoministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö.

Kuitenkin, luovien alojen vientiä tukevien organisaatioiden (mm. Suomen kulttuuri-instituutit ja taiteen tiedotuskeskukset) tukia on leikattu toistuvasti. Kolmentoista kulttuuri-instituutin rahoitus vuonna 2025 oli yhteensä 5 442 000 €, keskimäärin vajaa 420 000 eur/instituutti (huom, todellinen instituuttikohtainen rahoitus ei perustu keskimääräisiin summiin). Inflaation aiheuttama kustannusten nousu on samalla ollut merkittävä, osissa kohdemaista jopa 25%. Lisäksi tämän hetkiseen talousarvioesitykseen sisältyy 741 000 euron leikkaus riville *Kulttuurivienti, kansainvälistyminen, EU ja Pohjoismainen yhteistyö*.

Kulttuuri-instituuttien julkinen tuki on jo nyt erittäin niukka suhteessa niille asetettuihin tavoitteisiin. Lisäleikkaukset halvaannuttaisivat monen instituutin toimintaa ja olisivat suoraan pois luovien alojen viennistä ja niistä tavoitteista ja odotuksista, joita instituuteille on esim. Luovan talouden kasvustrategiassa osoitettu.

Business Finlandin uusi T&K-tuki luovan alan toimijoille on erittäin tervetullut. Olisi tärkeä saattaa myös taiteilijayrittäjiä Business Finlandin tukien piiriin ja kehittää BF:n tukirakenteita vastaamaan mikroyrittäjien kansainvälistymisen tarpeisiin.

3. Keskeiset näkökohdat ja perustelut

· Kulttuuri on olennainen osa elinkeino- ja kasvupolitiikkaa:

Luovat alat tukevat omalta osaltaan koko yhteiskunnan innovatiivisuutta, elinvoimaisuutta ja ovat tärkeä osa nykyaikaista elinkeino- ja teollisuuspolitiikkaa. Euroopan unionin alueella luovien alojen osuus BKT:sta on 7 %, kun se Suomessa on 3,3 %.

Vuonna 2023 lähes 96 % suomalaisista luovien alojen yrityksistä oli alle 10 hengen mikroyrityksiä, joilla ei aina ole resursseja palkata ammattimaista myynti- markkinointi- tai viestintäosaamista. Myös immateriaalioikeuksiin liittyvän osaamisen puutteet on huomattu. Lisäksi tulee huomioida, että kukin luova ala toimii alakohtaisten liiketoimintamallien kautta. Moni luova ala ei skaalaudu perinteisillä tavoilla, mikä ei vähennä alojen kasvu-potentiaalia. Suomalaiset tekijät erottuvat kansainvälisessä vertailussa korkean laadun sekä materiaaalipohjaisten ja teknisten innovaatioiden kautta ja suomalaiselle osaamiselle on todennettua, kansainvälistä kaupallista potentiaalia.

Työvoimavaltaisena kasvualana kulttuurialaan sijoitetut panostukset lisäävät työllisyyttä. Valtion 1,3 miljardin tuki kulttuurille tuottaa 14 miljardin tuotoksen. BKT:lla mitattuna kulttuuri- ja luovat alat ovat keskisuuri toimiala Suomen kansantaloudessa, taakse jäävät esimerkiksi elektroniikkateollisuus, metsätalous, paperiteollisuus sekä energiahuolto.

· Luovat alat ovat lähtökohtaisesti kansainvälisiä:

Luova työ on lähtökohtaisesti kansainvälistä ja perustuu keskinäiseen dialogiin ja vaihtoon. Suomen pienten kotimarkkinoiden vuoksi luovien alojen tekijöille kansainvälisyys on elinehto, joka tulee mahdollistaa lisäämällä osaamista, kansainvälistymisen väyliä ja rahoitusinstrumentteja poikkialaisena yhteistyönä kulttuurialan toimijoiden ja elinkeinoelämän välillä. Eri aloille luotujen Kasvusopimusten täytäntöönpanoon tulee panostaa, tukien alan yritysten kehittymistä, kasvua ja kansainvälistymistä tunnistamalla kunkin alan erityistarpeet.

· Pitkäjänteinen rahoitus ja tukirakenteet:

Menestyminen kilpailuilla kansainvälisillä markkinoilla edellyttää pitkäjänteisiä investointeja, osaamisen kehittämistä ja toimivia, maaspesifejä rakenteita. Nykyinen hankekohtainen tukijärjestelmä ei mahdollista pitkäkestoista kehittämistä. Opetus- ja kulttuuriministeriön leikkausuhan alaiset, yksivuotiset yleisavustukset eivät riitä luovien alojen systemaattiseen viennin edistämiseen. Luovien alojen ja muiden toimialojen yhteistyössä on potentiaalia, jota ei kyetä täysimääräisesti hyödyntämään alojen siiloutumisen vuoksi. Liiketoiminnallisesti tärkeän välittäjäportaan kehittämiseen tulee panostaa.

4. Ehdotukset ja johtopäätökset

• Hallinnon- ja toimialojen välisen yhteistyön kehittäminen

Hallinnonalojen välistä strategista yhteistyötä ja elinkeinopoliittisia rahoitusinstrumentteja ja tukijärjestelmiä tulee kehittää eri ministeriöiden ja luovan alan toimijoiden ja organisaatioiden välisenä yhteistyönä. Myös toimialojen siiloutuminen ja luovien alojen yritysten pieni koko toimivat pullonkaulana kehitykselle.

Kulttuuri-instituutit on mainittu yhteistyökumppaneina Luovan talouden kasvustrategiassa (4.2.5.) tavoitteena toimintamallin luominen viennin edistämiseen ja maakuvan vahvistamiseen. Mikäli tätä halutaan edistää tulee instituuttiverkoston rahoitusta kasvattaa, ei leikata. Samoin tulee Business Finlandin tukimuotoja tarkastella uudelleen niin, että ne tukevat luovien alojen eri kansainvälistymisen tarpeita ja tuovat alan toimijoita yhteen kannustavien rahoitusinstrumenttien avulla.

Esimerkkinä: voisiko eri hallinnonalojen välillä toimia maakohtaisia koordinaattoreita, jotka huolehtisivat toimijoiden yhteistyön täysimittaisesta hyödyntämisestä. Nämä voisivat mm. organisoida poikkialaisen luovien alojen hakuohjelman, joka toteutuisi kolmikantayhteistyönä UM/OKM/TEM välillä, hyödyntäen kunkin toimijan resurssit ja erityisosaamisen.

- **Välittäjäportaan vahvistaminen ja resursointi**

Jotta suomalaiset luovat alat pysyvät kansainvälisesti kilpailukykyisinä, tulee taiteen tuotantoa ja levittämistä tukevaa välittäjäporrasta vahvistaa erilaisilla rahoitusinstrumenteilla. Samoin tulee Suomen kulttuuri-instituuttien ja taiteen tiedotuskeskusten resursseja kasvattaa, jotta nämä voivat tukea luovien alojen vientiponnisteluja. Luovien alojen tekijöiden osaaminen ja sisällöt ovat todella korkeatasoisia ja niille on runsaasti todennettua kansainvälistä kysyntää, johon ei resurssisyistä pystytä vastaamaan.

Esimerkkinä: suomalaisten muotisuunnittelijoiden menestys kansainvälisissä kilpailuissa ja kansainvälisten taidemessuorganisaatioiden suuri kiinnostus suomalaisen nykyaidekentän tekijöitä kohtaan, jotka resurssisyistä jäävät hyödyntämättä.

- **Pitkäaikaisen rahoituksen turvaaminen ja maakohtainen kohdentaminen**

Kolmen vuoden rahoitusyksi antaisi luovien alojen kansainvälistymistä ajaville toimijoille työskentelyrauhan ja mahdollistaisi monivuotisen, strategisen sitoutumisen kansainvälisiin yhteistyöprojekteihin. Lisäksi tukien määrä tulisi allokoida sen mukaisesti, missä nähdään mahdollisuuksia suomalaisille luovien alojen toimijoille.

Esimerkkinä: instituuteilla on kyvykkyyttä kotiuttaa kansainvälistä kehittämisrahoitusta mm. erilaisten kansallisten ja EU-rahoitusmomenttien kautta, mutta se edellyttää vakaata ja riittävää kotimaista, julkista rahoituspohjaa. Instituutit saavat merkittäviä in-kind tukia paikallisilta tahoilta, mikäli ne pystyvät tukemaan hankkeita perusrahoituksensa turvin. Esimerkiksi New Yorkissa in-kindin osuus voi nousta 50–100 000 dollariin yksittäisen suuremman hankkeen kohdalla, joka on merkittävä summa huomioiden instituutin 475 000 euron vuotuisen OKM:n perusrahoituksen.

- **Osaaminen ja koulutus**

Vahvistetaan luovien alojen toimijoiden kansainvälistä liiketoimintaosaamista koulutuksen ja mentoroinnin kautta. Lisärahoituksen turvin tiedotuskeskukset ja kulttuuri-instituutit voivat ottaa tästä osavastuun yhteistyössä koulutusta tarjoavien tahojen kanssa. Koulutuksessa tulee huomioida tekoälyn nopeasti kasvava vaikutus alan toimintaan ja sisällöntekijöiden asema tekijänoikeuspolitiikassa sen osana. Lisäksi immateriaalioikeuksien ymmärryksen lisääminen tekijöiden parissa on olennaista.

Esimerkkinä: osallistutaan kansainvälisiin luovien alojen inkubaattoriohjelmiin ja tuodaan niiden oppeja Suomeen. Suomen kulttuuri-instituutti on aloittamassa yhteistyön New Yorkissa, New Museumien kyljessä toimivan New Inc -luovien alojen inkubaattoriohjelman kanssa. Vaihto-ohjelma toteutetaan kahdensuuntaisena vaihtona yhteistyössä Helsingin kaupungin kanssa.

5. Loppusanat

Näemme suomalaisten luovien alojen osaamisessa ja innovaatioissa merkittäviä kansainvälisiä mahdollisuuksia, jotka jäävät hyödyntämättä rakenteellisten pullonkaulojen vuoksi.

Kiitämme mahdollisuudesta antaa lausunto ja olemme mielellämme käytettävissä lisätietojen ja konkreettisten esimerkkien antamiseen valiokunnan työn tueksi.

New Yorkissa, 3.10.2025

Kati Laakso

Johtaja, Suomen New Yorkin kulttuuri-instituutti
laakso@fciny.org, +1 917 692 0609